

החברותא

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 245 בס"ד ערש"ק פר' משפטים (פערטן) כ"ד שבט תשס"ה

פנינים יקרים

כי תקנה עבר עברי וכו' (כ"א, ב') כי תקנה - כשתרצה לקנות לך נשמה, עבר, פי' ע"י עבודת השי"ת. עברי פי' תחזיק עצמך בהכנעה שהצדיק נקרא בשם ישראל אבל אתה תחזיק עצמך בשם עברי כמ"ש ואקח את אביכם מעבר הנהר וכו'...
(נועם אלימלך)

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך (כ"ב, ב')... דע כי את העני עמך שאינך מלוה לו משלך אלא את כספו שהיה מופקד אצלך. וממעם זה גם אין לקחת נשך ותרבית מאחיו, כי מכיון שהכסף שהוא מלוה הוא של הלוי אינו ברין שיקח ממנו ריבית.

אלקים לא תקלל (כ"ב, ב')... נראה לפרש דהנה התורה מלמדת אותנו את הדרך אשר נלך בה להנצל מן הדינים שלא ישלטו בנו דהיינו שצריכים אנחנו להמתיק הדינים שגם הם יסכימו לרחמים. וחלילה להתגרות עמהם לקללם ח"ו רק להמתיק אותם, וזה שה"כ אלקים לא תקלל ר"ל הדינים לא תקלל...

מלאתך ודמעך לא תאחר (כ"ב, ב')... מלאתך שתהיה אתה במילוי ושלמות ואח"כ ודמעך לשון להיות מעורב בעם להוכיחם, לא תאחר המוקדם להוכיח עצמך קודם שתוכיח את הוולת.

אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס (כ"ג, א')... היינו שלא לדבר רע על שום אחד מישראל ח"ו כי עי"ז יצטרך להיות עד חמס כשמקמרג זה היצר הרע ויביא אותו לעדות על דבריו, ולכן גם כשיצטרך לגנות איזה מדה רעה, ולדבר מאיזה אדם רשע, יאמר בפירוש שאינו מדבר על עצם האדם אלא על המדה הרעה.

מדבר שקר תרחק (כ"ג, ז') ע"י דבור שקר מתרחקים ח"ו מהשי"ת...
(הרה"ק ר' זושא זיע"א)

מדבר שקר תרחק (כ"ג, ז') את האמונה בשלמות אי אפשר להשיג רק ע"י התרחקות מוחלטת ממדת השקר. (דברי אמונה) ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך (כ"ג, כ"ה) נראה לפרש מה שפתח בלשון רבים וממשיך בלשון יחיד עפ"י הידוע שעיקר עבודת השי"ת היא בהקהל ובציבור וכו' משא"כ בעניני משא ומתן עדיף שיהיה ביחידות, וזהו ועבדתם את ה' אלקיכם בהקהל וברך את לחמך במשא ומתן ביחידות.

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת (כ"ד, י"ז) כשירצה אדם לדעת אם רואה כבוד ה' וכו' כאשר יראה שאש אוכלת, כלומר שלבו כוער באש ההתלהבות בעבודת השי"ת.
(קדושת לוי)

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וכו' (כ"ה, ב') לתת צדקה באופן שכוונת הנותן תהי' לה' לכדו הוא דבר קשה מאוד. אבל אם מקיים מצות צדקה עי"ז שעושה שאחרים יתנו באופן כזה יכולה כוונתו להיות לה' לברו מכיוון שאין לו מכך לא שם טוב ולא כבוד. וזהו ויקחו לי תרומה פרש"י לי לשמי וכיצד תוכלו לקיים זאת? כאשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי מהנודב...

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כ"ה, ב') מכל מה שלבו חושק ומתאוה תשתמשו בו להעבירו לעבודת השי"ת.
(תפארת שלמה)

ועשו ארון עצי שיטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו (כ"ה, י') מה שכל אמות הארון היו שבורות בא להורות שכל אדם ישים אל לבו שהוא חסר משלימות החכמה ועליו למלאות חסרונו, וכך הוא עיקר החכמה מאין תמצא, ממי שחושב את עצמו לאין וחסר.

מקשה תיעשה המנורה (כ"ה, ל"א) המנורה רומזת לאור התורה, גם אם האדם התקשה והתיגע להבינה בכ"ז היא נעשית מאליה [כפרש"י ממדרש תנחומא לפי שהיה משה מתקשה בה אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה] אלא שעל האדם לעשות את ההשתדלות בענין השלכת הככר לאור... (תורת מהרי"ל)

שיחה עם הרא"ש זיע"א שבאותן תשל"א בדרכ לכותל האדרה, נכתב ע"י הר"פ כפ' הכותל.
אשרי אדם "מפחד" תמיד

וכבוד והדר תעטרהו וכו'.

החברים שהתלוו אל הרא"ש בדרכו לכותל המערבי (לתפלת מוסף של חג השבועות) בקשו הבהרה מהרא"ש באמרם: האם אין הגזמה לומר חלק אלפית וחלק רבבה מהרף עין, הלא ההרף עין כמעט ולא מורגש איך נוכל להתיחס לחלק כל כך דק. השיב הרא"ש ואמר: מכיוון שאינו מדבר על ההתחברות אל עולם הטבע שבא מצד השכל אלא שמדבר על ההתחברות אל עולם הטבע כדבר ה' אזי כמה שנצמצם את ההרף עין עדיין תהינה תחושת התחברות מחמת עובדת ההתחברות מבלי שנדע מה מדת ההתחברות. כאשר מתחברים מצד השכל אזי הרף עין נחשב כמצב דק מאד אבל כאשר ההתחברות באה מכח דבר ה' אז המושג הרף עין תחשב למושג גס מומחש מאד, אלא שניתן לצמצם את התחושה צמצום אחר צמצום עד לחלק אלפי ולחלק רבבה של ההרף עין. מחמת הבטול אל דבר ה'.

אחד החברים ניסה לדמות את הדבר לפי עולם הטבע לכאורה שניתן למדוד אפילו חלקיק של השניה, אמר הרא"ש והוסיף: כל זה הוא מתוך מחשבת ההתחברות אל עולם השכל. אבל האמת לאמיתה שההתחברות שלנו אינו מצד הטבע-עולם השכל דהלא לית ליה מגרמי כלום. אלא שההתחברות באה מצד דבר ה' שהוא יתברך ברא את העולם והוא יתברך שיכן את האדם על מנת שיכיר מתוך הנבראים את הבורא יתברך שמו ושימליכו מתוך ההכרה שלית ליה מגרמי כלום, והכל מציאות הבורא, בכהאי גוויי אשרי אדם מפחד תמיד שלא להשאיר לעצמו איזה חלקיק קטן ממצבו בנבראים מדבר ה' ולהפכו לכוחניות - כוחי ועוצם ידי. כך צריך להיות הפחד מהמציאות,

שלמה המלך ע"ה אומר (משלי כ"ח י"ד): אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה, אושרו של האדם הוא בזה שמפחד תמיד מהמציאות הנקראת טבע-עולם הזה, ומי שמקשה לבו מלהתפחד מהמציאות בלי שום ספק יפול ברעה.

הפחד מהמציאות אינו בדוקא שמפחד מעונש אחרי שנכשל באיזה עבירה, או שמפחד שלא להכשל כדי שלא ייענש בגללה, אלא שהפחד הוא שלא לאבד את המציאות של "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו" (תהלים ח) כי הבעל דבר עושה את כל אשר ביכולתו להכניס באדם תחושה של כוחניות בעולם הטבע, כמו שכתוב (דברים ח) ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. בו בזמן דלית ליה מגרמי כלום ורק למען הבחירה ניתנה לאדם איזה תחושה של כוחניות. זה מה שאמר שלמה המלך אשרי אדם מפחד תמיד הוא תמיד נמצא בפחד מעצם המציאות שנמצא בתוך עולם הטבע העלול לתת לו תחושה של עצמאות וכוחניות. (אמר הכותב: עיין בדברי המלבי"ם שם שמבדיל בין פחד למפחד, כי פחד מסמל מצב של חוסר כמש"כ (וישעיהו ל"ג) פחדו בציון חטאים וגו', מפחד מסמל מצב: הגם שלבו בריא אולם כי לא יחטא, עושה את עצמו מפחד על העתיד וכו' ע"ש - והוא כדברי הרא"ש זיע"א).

הרא"ש הבהיר שהפחד מהמציאות צריכה להיות דק על דק עד אין נבדק שהוא חלק אלפית וחלק רבבה מההרף עין. זאת אומרת שהאדם צריך לפחד מהאחוז במציאות הטבע אף אם נאחז רק בחלק אלפית ובחלק רבבה מההרף עין, כי בעצם האחוז בעולם החומרי כבר נמצא בסכנה שעליו אמר דוד המלך מה אנוש כי תזכרנו וכו' ותחסרהו מעט מאלקים

בכח אימוץ המחשבה הבחין בצבעים. המחשבה שצומצמה הגיעה עד ליכולת לקלוט את הראיה.)

לפי זה רואים שכח המחשבה היא זאת שקולטת את דבר ה' ומעבירה הלאה אל החושים של בני האדם. על מחשבה זו אמר שלמה המלך: אשרי אדם מפחד תמיד כלומר שכבר מחלקיק ההרף עין שבמחשבה העמוקה המועברת מדבר ה' אל האדם. יעצור את הנשימה באמרו לית לי מגרמי כלום והכל מאתו יתברך שמו הוא הבורא הוא המנהיג הוא המשפיע על המחשבה והוא המעביר את המחשבה אל כלי הראיה שמיעה מישוש וכו'.

אחד החברים שאל את הרא"ש, יוצא שהמחשבה הראשונה היא מהרבש"ע ישירות והבחירה של האדם מתחילה ביחס לקליטת האדם בכח הראיה שמיעה מישוש וכד'. איך יתיחס האדם כאשר המחשבה הראשונה שנקלטה היתה מחשבה זרה (כעס ניאוף חמדת הממון וכד'). הרא"ש ענה שהמחשבה הראשונה לא תחשב לחטא אף אם נראית כמחשבה אסורה. כי המחשבה הראשונה הגיעה נקיה וברורה מאתו יתברך שמו ואין לאדם כל חלק בה. אלא שצורך האדם להיות עירני בשעה שהמחשבה הראשונה הבאה אליו היתה ממין מחשבות רעות עליו לדעת שהוא עלול בקלי קלות לגרור את המחשבה הראשונה להיותה גם מחשבה שניה. מחשבה זו יכולה כבר להחשב ככשלון, כעין מה שאמרו חז"ל (יומא פו ע"ש) כיון שעבר עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר, כי המחשבה הראשונה הגם שמוגדר עבר עבירה מחמת המציאות שחשב מחשבה רעה. אך אין בכוחה להשפיע על האדם רק לאחר שגרר אחריו מחשבה שניה.

העצה היעוצה למצב כזה - אמר הרא"ש: לקיים את הפסוק אשרי אדם מפחד תמיד בתוספת

ועל מי שאין לו הפחד מהמציאות בחלק הדק האמור עלול להחשב ח"ו למקשה לבו העלול להפילו לרעה ר"ל.

הרא"ש הרחיב את הדבור אודות ההבדל אם ההתחברות באה מצד השכל לזה שההתחברות באה מדבר ה', כי אם ההתחברות באה מצד השכל החשש שיפול ברעה יותר גדולה מהחשש בהתחברות הבאה מצד דבר ה' כי אז נמצא האדם בתכלית הבטול - לית ליה מגרמי כלום ואינו אלא כקולט מההשראה האלקית שהוא דבר ה'. (משא"כ אם היא באה מצד השכל אף שהוא מצמצם את השכל בחלק אלפי ובחלק רבבה מההרף עין אמנם עדיין הוא פועל בשכל לפיכך הפחד מהכשלון יותר גדול). אחד החברים ניסה להמשיל את האמור לעיל בדרך משל ודוגמא מכח הראיה והשמיעה הקיימת בעולם הטבע. לפי פשוטו חושבים שהעין רואה והאוזן שומעת מכח עצמה אבל האמת אינו כן. שכן ידוע שהעין והאוזן פסיביים מצד עצמם וגלי הקול או האור שבטבע אלו הם שמעבירים את הקול לאוזן ואלו הם שמעבירים את הנראה לתוך כלי הקליטה של העין, והוא ממש דומה למה שהרא"ש אומר בשיחה זו שהאדם אינו עושה כלום כך שכל המחשבות הרהורים ראיות ושמיעות ותחושות וכו' הכל מאיתו יתברך שמו (בבחינת בדבר ה' שמים נעשו - תהלים ל"ג).

הרא"ש הגיב ואמר: האמת הוא שכל כח הראיה באה מכח המחשבה המצמצמת את גלי הראיה אל תוך העין. ואם נראה שגלי הראיה הם הם שמגיעים לעין וגלי השמיעה הם הם המגיעים לאוזן, האמת היא שהמחשבה היא זאת הקולטת את הראיה ואת השמיעה. הרא"ש חיוק דבריו ואמר שכח המחשבה כל כך חזקה עד שמשוגלת לעשות את הבלתי רואה כרואה. ושיהיה מסוגל להבחין בצבעים. (הרא"ש סיפר על אחד החברים שהוא סגי נהור ובכל זאת

כאשר האדם זורק את עצמו לרבש"ע מיד בהגיעו למחשבה הראשונה בדרך זו מתקן את העולם במלכות שד-י. ומקרב את שלמות הבריאה. לפי הדברים הנ"ל נבין ג"כ באיזה דקות האדם צריך להיות כדי שלא לתת למחשבה הראשונה לגרור אחריה מחשבה שניה. והוא כמו שאמרנו לעיל שהפחד מהמציאות צריכה להיות דק על דק עד אין נבדק שהוא חלק אלפי חלק רבבה מההרף עין. והאפשרות לקלוט את הדקות הזאת הוא כאשר מפחד תמיד מתוך הידיעה ש"בדבר ה' שמים נעשו", וכאשר תתפס אצלו מחשבה אסורה יוסיף את המחשבה של חטאתי נגדי תמיד כנ"ל. ואז לא רק שלא יגרר אחרי המחשבה הראשונה אלא אף יוסיף נדבך לתקון העולם.

[אמר הכותב: הרא"ש המשיך בדבריו אך לא הצלחתי בכח הזכרון להעלותו על הכתב].

הפסוק (תהלים נ"א) חטאתי נגדי תמיד, דהיינו שישכנע את עצמו תיכף מיד כשהגיע אליו המחשבה הראשונה ויאמר הנני מפחד תמיד מהכשלון, הלא בעבר קרה לי שלא החזקתי מעמד ונתתי למחשבה הראשונה לחדור בתוך תוכי ולגרור אחריה מחשבה שניה ונעשית לי כהיתר שגרם לי אח"כ כשלון של ממש... ע"כ. וכאשר יתפוס את המחשבה הראשונה מיד עם הגעתה ויזעק אל ה' מתוך פחד שלא יכשל. יגיע לבטול אמיתי אל הרבש"ע וממילא המחשבה הראשונה לא תהיה לה כל אחיזה והיא תחזור לרבש"ע כמו שבאה.

לסיום דבריו הבהיר הרא"ש שאמנם הכל מאתו יתברך שמו גם מה שמוגדר כשלון כי אין אדם נוקף אצבע מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה. אך לא ניתן להגדיר את הכשלון כחלק משלמות הבריאה אדרבה הבריאה נחשבת מאז ליותר מקולקלת. אבל

שהשמחה במעונם

הר"ר יהודה פרוש ומשפ' לאירוסי הנכדה

הר"ר מרדכי כהן ומשפ' לאירוסי הבן - הבה"ח אליהו כהן לאירוסי

הר"ר יחיאל פרוש ומשפ' לאירוסי הבן - הבה"ח פרץ פרוש לאירוסי

הר"ר בנימין קרויזר ומשפ' לאירוסי הבן

הר"ר שלמה כהן ומשפ' להכנס הבן לעול המצוות

הר"ר שמעון סאפרין ומשפ' להכנס הבן לעול המצוות

הר"ר יהודה גלנץ ומשפ' להולדת הבת

ח"ל ע"י
מערכת החברותא
רח' שני 3
02 - 5829688 ☎
02 - 5325477 :פקס
ת.ד. 5080
ירושלים 91050

כוס תנחומים

להר"ר צבי מנחם ראנר הי"ו

על פטירת חמותו ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

כוס תנחומים

להר"ר ישראל דוד דייטש הי"ו

על פטירת אמו ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

